



natasa.matulayova@fvp.slu.cz



Ústav veřejné správy a sociální politiky



**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

UVSSPUKo4o

NEZISKOVÝ SEKTOR

NATAŠA MATULAYOVÁ

1. Úvod do neziskového sektoru - Definice, charakteristiky a role neziskového sektoru. Rozdíly mezi veřejným, soukromým a neziskovým sektorem.
2. Historie a vývoj neziskového sektoru - Historické milníky v ČR a zahraničí. Proměny role neziskových organizací v čase.
3. Právní rámec neziskového sektoru - Právní formy neziskových organizací (např. spolky, nadace, obecně prospěšné společnosti). Zákony upravující činnost neziskových organizací.
4. Financování neziskových organizací - Zdroje financování: dotace, granty, fundraising, crowdfunding. Příklady dobré praxe financování.
5. Řízení a struktura neziskových organizací - Organizační struktura a role vedení. Strategické plánování a řízení projektů.
6. Sociální dopad neziskových organizací - Jak měřit a hodnotit dopad činnosti neziskových organizací. Příklady úspěšných projektů s významným dopadem.
7. Spolupráce s komunitou a dobrovolnictví - Význam a role dobrovolníků. Jak motivovat a zapojit komunitu.
8. Trendy a inovace v neziskovém sektoru - Digitální technologie, sociální sítě a jejich vliv. Sociální podnikání a inovativní přístupy.
9. Výzvy a problémy neziskového sektoru - Udržitelnost, transparentnost a odpovědnost. Legislativní a finanční překážky.
10. Závěr a diskuse - Shrnutí poznatků, reflexe. Budoucnost neziskového sektoru.



3. PRÁVNÍ RÁMEC NEZISKOVÉHO SEKTORU - PRÁVNÍ FORMY NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ (NAPŘ. SPOLKY, NADACE, OBECNĚ PROSPĚŠNÉ SPOLEČNOSTI). ZÁKONY UPRAVUJÍCÍ ČINNOST NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Právní forma: označuje způsob, jakým je organizace nebo subjekt právně zorganizován a jaké právní normy a pravidla se na něj vztahují. Jde o právní rámec, který určuje, jak organizace existuje, jak je řízena, jaké má práva a povinnosti a jak je v právním systému rozpoznávána.

Pro neziskové organizace, jako jsou spolky, nadace, ústavy nebo jiné podobné subjekty, právní forma určuje:

Strukturu organizace – jakým způsobem je řízena (např. zda má správní radu, výbor, nebo jiný orgán).

Účel organizace – například zda organizace sleduje veřejně prospěšné, charitativní, kulturní nebo jiné neziskové účely.

Právní odpovědnost – jaké právní závazky má organizace vůči ostatním osobám, institucím nebo státu.

Možnosti financování – jak organizace může získávat prostředky (např. z darů, grantů, příspěvků nebo jiných veřejných nebo soukromých zdrojů).

Postavení v právním řádu – jakým způsobem je organizace registrována a jaké má právní postavení vůči ostatním subjektům a státním orgánům.

Právní formy jsou důležité pro určení práv a povinností jak pro organizace, tak pro její členy, zaměstnance nebo dobrovolníky. Také určují, jakým způsobem může organizace jednat (např. uzavírat smlouvy, vlastnit majetek, nebo podávat žaloby).

Nevládní neziskové organizace (NNO) jsou právníckými osobami a patří mezi **formalizované struktury občanské společnosti**.

Aktuálně existuje v České republice několik druhů NNO a dělí se podle různých parametrů.

Toto jsou nejčastější typy NNO:

- **Spolek a pobočný spolek**
- **Nadace**
- **Nadační fond**
- **Ústav**
- **Školské právnícké osoby**
- **Evidované církevní právnícké osoby**

SPOLEK A POBOČNÝ SPOLEK

Spolek nebo také zapsaný spolek nahradil dříve hojně využívané „**občanské sdružení**“. Spolky patří mezi nejvíce používané neziskové právnické osoby v ČR.

K jeho založení a fungování nepotřebujeme notářský zápis a můžeme v něm zvolit **různé druhy členství, což umožní nastavit například různou výši členských příspěvků**. Pružně je možné upravit i vnitřní organizaci a fungování spolku. Tato forma je vhodná pro ty, jejichž **cílem je sdružit více osob kvůli naplňování společného zájmu**. Spolek má **nejméně tři členy**, kteří neručí za jeho dluhy. Je právnickou osobou, která má název, IČO a sídlo. Nevyžaduje žádný základní kapitál ani minimální vklad a založení je velmi levné. Spolek je **nejčastější forma sdružování občanů za účelem neziskových aktivit** (kultura, sport, vzdělávání, ochrana přírody aj.) a v našem kurzu se mu hojně věnujeme.

- Hlavní **činností spolku nemůže být podnikání** nebo jiná výdělečná činnost, činností spolku je jen **uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen**. Hospodářská činnost spočívající v **podnikání nebo jiné výdělečné činnosti může být pro spolek pouze činností vedlejší**. Zisk z takovéto činnosti spolku lze použít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.

SPOLEK A POBOČNÝ SPOLEK

Spolek lze založit, shodnou-li se jeho zakladatelé na obsahu stanov. Ve stanovách je obsaženo minimálně název a sídlo spolku, účel spolku, práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat a určení statutárního orgánu. **Stanovy** musí být uloženy v úplném znění v sídle spolku. Spolek následně vznikne dnem zápisu do veřejného rejstříku. Návrh na zápis spolku do veřejného rejstříku podávají zakladatelé na předepsaném formuláři (viz or.justice.cz) a podpisy musejí být úředně ověřeny (např. na poště). Návrh na zápis spolků nepodléhá poplatkové povinnosti.

K návrhu na zápis spolku do spolkového rejstříku je třeba přiložit alespoň tyto přílohy:

- zápis o shodě zakládajících členů spolku o obsahu stanov včetně volby orgánů, resp. jejich členů,
- souhlas všech osob tvořících statutární (popř. i jiný) orgán spolku se svým zápisem do spolkového rejstříku a čestné prohlášení o svéprávnosti a neexistenci úpadku, podpis na tomto dokumentu musí být úředně ověřen,
- aktuální znění stanov spolku.

SPOLEK A POBOČNÝ SPOLEK

Orgány spolku jsou **statutární orgán a nejvyšší orgán**, stanovy mohou dále určit další orgány jako je kontrolní nebo rozhodčí komise apod., přičemž tyto orgány mohou být pojmenovány libovolně, pokud ovšem jejich název nezpůsobí klamný dojem o jejich povaze.

Statutární orgán spolku může být kolektivní, v tom případě lze mluvit o **výboru**, nebo individuální, v tom případě je to zpravidla **předseda**. Členy statutárního orgánu volí a odvolává nejvyšší orgán spolku, neurčí-li stanovy jinak. Funkční období členů volených orgánů spolku je pětileté, neurčí-li stanovy jinak.

- Stanovy rovněž určí, který orgán je nejvyšším orgánem spolku. Do jeho působnosti zpravidla náleží určit hlavní zaměření činnosti spolku, rozhodovat o změně stanov, schválit výsledek hospodaření spolku, hodnotit činnost dalších orgánů spolku i jejich členů a rozhodnout o zrušení spolku s likvidací nebo o jeho přeměně. Pokud stanovy neurčí jinak, je nejvyšším orgánem spolku **členská schůze**.

NADACE

Nadace je podle českého práva **účelové sdružení majetku**, zřízené zakladatelem k dosahování společensky nebo hospodářsky užitečných cílů. Její název musí obsahovat slovo „nadace“ a zpravidla také označení, poukazující na její účel.

Vnitřní organizace nadace je daná, povinně je zřizován statutární orgán, a pokud dosáhne nadační kapitál alespoň 5 000 000 Kč, pak i kontrolní orgán. **Založit nadaci lze jen ve formě notářského zápisu a minimální výše nadační jistiny je 500.000 Kč.** Fungování nadace je tedy administrativně náročnější.

Nadace je právnickou osobou a měly by být zakládány za účelem pomoci tam, kde je to potřeba, tedy např. postiženým dětem, seniorům, k ochraně životního prostředí atd. Nadace nepomáhají přímo, ale poskytují peněžní podporu a propagaci. Její hlavní náplní je tedy poskytování finančních prostředků – grantů – třetím osobám (zejména z výnosu vlastního majetku a příjmů). **Vedlejší činností může být pořádání benefičních akcí, tombol, vydávání publikací apod.** Nadace často zasahují v krizových situacích jako např. při povodních, tornádu a dalších živelných pohromách.

NADACE

Nadační jmění vytváří zřizovatel svým vkladem a může být tvořeno pouze peněžními prostředky, cennými papíry, nemovitými a movitými věcmi, jakož i jinými majetkovými právy a jinými majetkovými hodnotami, které splňují předpoklad trvalého výnosu a neváznou na nich zástavní práva. Movité věci musejí splňovat předpoklad trvalého výnosu, tedy například věci umělecké hodnoty. Je zakázáno zakládat nadace za účelem podpory politických stran či hnutí a k výlučně výdělečným účelům. **Nadace může podnikat, ale pouze jako vedlejší činnost a výdělek musí být použit k podpoře účelu.**

Výhodou nadace je, že **výnosy z nadačního jmění jsou osvobozeny od daně z příjmu. Nadace je povinna vést podvojně účetnictví a vždy musí mít roční účetní závěrku ověřenou auditorem.** V ČR je více než 400 nadací, které tvoří 1% z celkového počtu českých neziskových organizací. Mezi nejznámější nadace patří např.: Dobrý anděl, Nadace Charty 77 – Konto Bariéry, Nadace Terezy Maxové dětem apod.

NADAČNÍ FOND

Podobné funkce jako nadace může plnit i nadační fond, který ale na rozdíl od nadací **nemusí (ale může) mít trvalý charakter a výnosnou povahu**, případně svěrenský fond, který ale na rozdíl od nadace nebo nadačního fondu není nadán samostatnou právní subjektivitou. Nadační fond ale oproti nadaci **nemá stanovenou minimální hodnotu vkladu, nemá nadační jistinu ani kapitál a vklady nemusí splňovat předpoklad trvalého výnosu**. Výše vkladu je tedy zcela na úvaze zřizovatele. Vnitřní organizace je rovněž daná, povinně je zřizován statutární orgán i kontrolní orgán. **Založit nadační fond lze také jen ve formě notářského zápisu**. Nadační fond není v České republice tak dlouho jako nadace. Nadační fond se objevil v českém právu až v roce 1998, do té doby právní typ nadačního fondu neexistoval. Aktuálně je v České republice více jak 1700 nadačních fondů, tedy až 4x více než nadací.

Nadační fond je účelové sdružení majetku, které zakládá jeden nebo více zakladatelů. Nadační fond se zakládá stejně jako nadace za veřejně prospěšným nebo dobročinným účelem k dosahování společensky nebo hospodářsky užitečných cílů a **může provádět i jinou výdělečnou činnost, ale pouze jako vedlejší činnost nepravidelně či jednorázově a výdělek musí sloužit výlučně k podpoře účelu nadačního fondu**. Majetek nadačního fondu je tvořen vklady a dary.

NADAČNÍ FOND

Úprava orgánů nadačního fondu vychází převážně z obecné úpravy právnických osob. Orgány nadačního fondu jsou:

- Správní rada, která má minimálně 3 členy a vykonává vše, co není svěřeno jiným orgánům nadačního fondu. Členem správní rady může být i právnická osoba.
- Dozorčí rada, která má minimálně 3 členy, které sama volí a odvolává.
- Revizor, kterým může být právnická osoba. Revizora volí a odvolává správní rada.

Nadační fond běžně zaniká, jakmile jsou finanční prostředky použity pro daný účel. **V případě, že to výslovně připouští zakladatelská listina nadačního fondu, může se fond transformovat v nadaci.** V opačném případě se nemusí počítat s jeho dlouhodobou existencí. Mezi fondy v ČR patří například: Nadační fond pro zdraví dětí (zřízen za účelem podpory výzkumu a vzdělávání v oblasti péče o zdraví matek a jejich dětí), Nadační fond Neuron na podporu vědy (zřízen za účelem podpory rozvoje vědy a výzkumu v ČR, nové generace český vědců) aj.

ÚSTAV

Neboli také zapsaný ústav, je **následovníkem dříve často využívané o.p.s. – obecně prospěšné společnosti** (některé ještě fungují dodnes, ale nové se zakládají již pod názvem ústav). Ústav musí mít zakladatelskou listinu, která se pořizuje notářským zápisem, ředitele jakožto statutární orgán a potom také správní radu. Ústav je právnická osoba založená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. **S ohledem na nutnost pořízení notářského zápisu je ústav nákladnější na založení než spolek.**

Je nutné **složit vklad, se kterým však může být volně nakládáno**. Typické jsou ústavy poskytující sociální služby, společenské a školicí služby apod. Zakladatelů ústavu může být více, nelze se však později k ústavu připojit jako jeho "člen", což je rozdílné oproti spolku nebo družstvu, které mohou nabírat další členy v průběhu svého fungování. Vnitřní organizaci nelze nastavit libovolně, neboť se **povinně zřizuje správní rada a ředitel. Lze nicméně nastavit silnou roli zakladatele, čímž si zakladatel zabezpečí silný vliv na směřování ústavu.**

ÚSTAV

Ústav se zakládá zakládací listinou (ne zakládací smlouvou) nebo pořízením pro případ smrti a k samotnému vzniku ústavu dochází zápisem do veřejného rejstříku.

Zápis provádí příslušný rejstříkový soud podle sídla ústavu. Návrh na zápis je možné podat osobně, poštou či datovou schránkou apod.

Návrh musí být vyplněn prostřednictvím inteligentního formuláře na stránkách or.justice.cz.

Přílohou k návrhu musí být:

- ✓ Zakládací listina ústavu, která nemusí být opatřena úředně ověřenými podpisy a nemusí být formou veřejné listiny.
- ✓ Zápis ze zasedání správní rady o volbě ředitele ústavu. Opět postačí neověřené podpisy členů správní rady.
- ✓ Čestné prohlášení o tom, že je osoba statutárních zástupců a členů kontrolních orgánů plně svéprávná a souhlas osoby s tím, že bude zapsána do veřejného rejstříku opatřený úředně ověřeným podpisem.
- ✓ Souhlas majitele nemovitosti s umístěním sídla ústavu s úředně ověřeným podpisem (souhlas nesmí být starší 3 měsíců).
- ✓ Prohlášení o složení zapisované výše vkladu. Není stanovena minimální povinná výše vkladu, ale doporučujeme složit do banky alespoň nějakou částku.
- ✓ Vyplněný návrh na zápis do veřejného rejstříku opatřen úředně ověřeným podpisem osoby pověřené zakladatelem. Obvykle je to první člen statutárního orgánu, tedy ředitel ústavu, ale může to být i jiná osoba.

Založení ústavu je od května 2015 osvobozeno od soudního poplatku. Soud rozhoduje o zápisu ústavu do veřejného rejstříku usnesením do 5 pracovních dnů ode dne podání návrhu na soud. Usnesení nabývá právní moci po 15 dnech, nebo lze lhůtu zkrátit, pokud se pověřená osoba vzdá práva na odvolání formou jednoduchého prohlášení odeslaného jako odpověď pomocí datové schránky, poštou či osobně na soudě. Pokud by u návrhu něco chybělo, vyzve ústav soud k doplnění.

ŠKOLSKÉ PRÁVNICKÉ OSOBY

Školské právnické osoby jsou registrované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a zahrnují ve významné převaze také církevní školy. Školská právnická osoba je **právnickou osobou zřízenou podle zákona, jejíž hlavní činností je poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů uvedených v § 3 a školských služeb podle zákona č. 561/2004 Sb.**

Akt zřízení školské právnické osoby je oddělen od jejího vzniku. Ustanovení § 125 zákona č. 561/2004 Sb. stanoví, jakým úkonem a dokumentem se zřizuje školská právnická osoba – **zřizovací listinou** v případě jednoho zřizovatele (např. svazku obcí), nebo zřizovatelskou smlouvou, je-li více zřizovatelů. V § 125 odst. 3 zákona č. 561/2004 sb. se stanovují povinné náležitosti zřizovací listiny nebo zřizovatelské smlouvy.

Školská právnická osoba **vzniká zápisem do rejstříku školských právnických osob**, který je součástí školského rejstříku vedeného MŠMT (27 – 30). Toto řešení umožňuje spojit řízení o zápisu školy a školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení a řízení o vzniku právnické osoby, která bude činnost této školy a školského zařízení vykonávat.

Statutárním orgánem školské právnické osoby (viz § 131 zákona č. 561/2004 Sb.), a to veřejného i soukromého zřizovatele, je **ředitel**. Ředitel rozhoduje ve všech věcech školské právnické osoby, pokud zákon nesvěří rozhodování jinému orgánu.

Více info: **SPOLUPRÁCE OBCÍ PŘI ZAJIŠŤOVÁNÍ PODMÍNEK PRO VZDĚLÁVÁNÍ A ŠKOLSKÉ SLUŽBY PODLE ŠKOLSKÉHO ZÁKONA** - Průvodce platnou právní úpravou a metodický návod zejména pro obce a ředitele škol a školských zařízení

EVIDOVANÉ CÍRKEVNÍ PRÁVNICKÉ OSOBY

Evidovaná právnická osoba podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (před novelizací zákonem č. 495/2005 Sb. **církevní právnická osoba**) může být orgán církve a náboženské společnosti, řeholní instituce nebo jiná církevní instituce osob hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti založené za účelem vyznávání náboženské víry nebo účelové zařízení pro poskytování charitativních služeb. Příkladem takových právnických osob může být sbor, farnost, biskupství, charitativní organizace, řeholní řád nebo řeholní komunita atd.

Návrh na evidenci takové právnické osoby podává do 10 dnů ode dne založení právnické osoby orgán, který je k tomu určený v základním dokumentu církve a náboženské společnosti. Návrh na evidenci právnické osoby podle musí obsahovat doklad o oprávněnosti jejího založení, vymezení předmětu její činnosti a její stanovy, pokud existují, její název, který se musí lišit od názvu právnické osoby, která již vyvíjí činnost na území České republiky nebo která již o evidenci požádala, její sídlo na území České republiky, označení jejího statutárního orgánu na území České republiky a osobní údaje členů jejího statutárního orgánu.

Ministerstvo provede evidenci církevní právnické osoby zápisem do Rejstříku církevních právnických osob do 5 pracovních dnů ode dne doručení návrhu. Evidence se provede zápisem ke dni jejího založení v registrované církvi a náboženské společnosti. Ostatní právnické osoby založené církví a náboženskou společností se mohou stát právnickými osobami například podle občanského zákoníku, obchodního zákoníku, zákona o nadacích a nadačních fondech, zákona o obecně prospěšných společnostech atd.), nikoliv podle zákona o církvích a náboženských společnostech.

Evidovaná právnická osoba funguje jako samostatná právnická osoba, avšak v rámci církve a náboženské společnosti tvoří její součást a je církvi a náboženské společnosti, která ji založila, podřízená.

Individuálne prezentácie:

Hloušek, Jan, Hloušková, Zuzana, Hanuš, Pavel: Teorie a právo neziskového sektoru

Gaudeamus, 2013

[hlousek_PVZACDA_zimni_1_skripta](#)

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace | Vláda České republiky

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky (dále jen "ČR") v oblasti nestátních neziskových organizací (dále jen "NNO").

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace byla zřízena usnesením vlády z 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace, usnesením vlády z 30. března 1998 č. 223 byla poté transformována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen "Rada").

Rada soustřeďuje, projednává a prostřednictvím svého předsedy předkládá vládě materiály, týkající se NNO a vztahující se k vytváření vhodného prostředí pro jejich existenci a činnost.

Strategie spolupráce veřejné správy s NNO na léta 2021 až 2030 včetně podkladových studií a vypořádání konzultací | Vláda České republiky



natasa.matulayova@fvp.slu.cz



Ústav veřejné správy a sociální politiky



**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

**DĚKUJI VÁM
ZA POZORNOST!**